

İLMÎ ÇALIŞMALARIN ÖNEMİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn., Kemâ yenbağî licelâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا تَعَلَّمْتَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ كَانَ خَيْرًا لَكَ مِنْ أَنْ
تُصَلِّيَ أَلْفَ رَكْعَةٍ تَطَوُّعًا مُتَقَبَّلَةً وَإِذَا عَلَّمْتَ
النَّاسَ عَمَلٍ بِهِ أَوْ لَمْ يُعْمَلْ بِهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ
أَلْفِ رَكْعَةٍ تُصَلِّيَهَا تَطَوُّعًا مُتَقَبَّلَةً

(الدیلمی عن أبی ذر)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 39/8 (*İzâ teallemtê bâben mine'l-
ilmi kâne hayren leke min en tûsalliye elfe
rek'ate tatavvuan mütekabbeleten; ve iza
allemtê'nnâse umile bihî ev lem yu'mel bihî
fehüve hayrun leke min elfi rek'atin tûsallîhâ
tatavvuan mütekabbeleten.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl

Çok aziz, muhterem, değerli ve sevgili
kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahme-
ti, bereketi, ihsânı, ikramı, in'âmı dünyada,
ahirette üzerinize olsun... Daim olsun, kes-
ilmesin, eksilmesin, artsın... Peygamber SAS
Efendimiz'in mübarek hadîs-i şeriflerinden bir
miktar okuyup izah ederek sevap kazanmak,
ilmimizi öğrenmek yolunda zamanımızı güzel
bir şekilde geçirmek üzere toplandık. Rabbimiz
kalplerimizi temizlesin, niyetlerimizi düzgün-
leştirsin... Ecrini sevabını bol bol ihsân eylesin...

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına başlamazdan
önce sevgimizin, saygımızın, minnet
duygumuzun, şükran duygumuzun ifadesi
olmak üzere yapmamız gereken bazı işler var.
Başta Peygamber SAS Efendimiz olmak üzere,
cümle enbiyâ ve mürselînin, sâdât ve meşayih-i
turuk-u aliyyemizin, Ebû Bekr-i Sıddık ve Ali
elMürtezâ'dan, Hocamız Muhammed Zâhid-i
Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan cümle
sâdât ve meşâyih-i turuk-ı aliyyemizin,
hulefâsının, mürîdân ve muhibbânının ruhlarına;
Bubeldeyifethetmiş olan Fatih Sultan Muhammed
—cennet mekân— Han'ın ve mübarek ordusu

mensublarının, diğerk şehidlerin, gazilerin ve mücahidlerin, beldemizin medâr-ı iftihârı Yuşâ AS''ın, adını bilmediğimiz daha nice enbiâ ve evliyâullahın, hâsseten Peygamber Efendimiz'in mübarek mihmandarı Ebû Eyyûbe'l-Ensârî Hazretleri ve sâir sahabe-i kiramın;

Kitabı telif eylemiş olan Gümüşhânevî Hocamız'ın, bu hadîs-i şerifleri bize nakil ve rivayet etmiş olan râvilerin, alimlerin, fâzılların, kâmillerin, salihlerin, kendisinden feyiz aldığımız Muhammed Zahid Bursevî Hocamız'ın ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek, burada buluşmak görüşmek için gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin, yakınlarının, akrabasının, dostlarının, arkadaşlarının, evlatlarının ruhları için;

Siz ve biz yaşayan mü'min kulların da Rabbimiz'in rızasına uygun, Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine uygun, Kur'ân-ı Kerîm'e uygun şekilde Allah'ın yolunda yaşamamız, huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varmamız için bir *Fâtiha* okuyalım, üç *İhlâs-ı Şerif* okuyalım, ruhlarına bağışlayalım, öyle başlayalım!

.....

a. İlim Öğrenmenin Mükâfâtı

Mukaddimedede metnini okuduğum *Râmûzü'l-Ehâdîs* kitabınının 39. sayfasınının 8. hadîs-i şerifidir. Her ne kadar benden önce okunmuş olduğunu tahmin etsem de, o hafta bu kalabalık

yoktu.

Buyeni gelenler için okuyalım, çökehemmiyetli...
Onun için oradan başlayarak devam ediyorum.

Müjdeli bir hadîs-i şerif... Ebû Zerr-i Gıfârî RA
Efendimiz rivayet eylemiş. Peygamber SAS
Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

إِذَا تَعَلَّمْتَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ كَانَ خَيْرًا لَكَ مِنْ أَنْ
تُصَلِّيَ أَلْفَ رَكْعَةٍ تَطَوُّعًا مُتَقَبَّلَةً وَإِذَا عَلَّمْتَ
النَّاسَ عَمَلٍ بِهِ أَوْ لَمْ يُعْمَلْ بِهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ
أَلْفِ رَكْعَةٍ تُصَلِّيَهَا تَطَوُّعًا مُتَقَبَّلَةً

(الديلمى عن أبي ذر)

RE. 39/8 (*İzâ teallemte bâben mine'l-
ilmi, kâne hayren leke min en tûsalliye elfe
rek'ate tatavvuan mütekabbeleten; ve izâ
allemte'nnâse umile bihî ev lem yu'mel bihî,
fehüve hayrun leke min elfi rek'atin tûsallîhâ
tatavvuan mütekabbeleten.*)

(*İzâ teallemte bâben mine'l-ilmi*) “Sen ilimden
bir bölüm öğrendin mi; ilimden bir parça, bir
bölüm, bir kısım; kitaptan bir bâb öğrendin mi,
(*kâne hayren leke min en tûsalliye elfe rek'ate
tatavvuan mütekabbeleten*) bu senin için farz
olmayan, sevap kazanmak için nafîle olarak

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.278, no:1084; İbn-i Şâhin,
et-Tergîb fî Fadâilî'l-A'mâl, c.I, s.244, no:219; Ebû Zerri'l-Gıfârî
RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.163, no:28848; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II,
s.482, no:1642.

kıldığın bin rekât makbul namazdan daha sevaplı olur, daha hayırlı olur.”

Makbul namaz! *Mütekabbel*, Allah tarafından kabule mazhar olmuş olan bin rekât namazdan daha hayırlı olur. Kitaptan bir bölüm okuyorsun; işte o bin rekâttan daha hayırlı...

(*Ve izâ allemte'n-nâse*) Bu bildiğini bir de halka öğretmeye girişirsen; anlatırsan, öğretirsen; (*umile bihî ev lem yu'mel bihî*) ister onunla amel etsinler, isterse etmesinler; ister uygulasınlar, ister uygulamasınlar; sen öğrettin mi öğrettin... (*Fehüve hayrun leke min elfi rek'atin tüsallîhâ tatavvuan mütekabbeleten*) Öğrettinse, bu senin için makbul nfile bin rekât namaz kılmandan daha hayırlıdır.”

O halde bir insan gidip ilimden bir bölüm öğrense, bir de öğretse, bin oradan alacak bin oradan alacak; iki bin rekât namaz kılmıştan daha hayırlı bir iş yapmış olacak.

Tabii burada bir şeyi çok açık olarak söylememiz lazım: Namaz bu kadar ucuz mu? Bu kadar bedava mı, bu kadar kıymetsiz mi? Sakın ha, öyle bir şey anlaşılmasın!

Namaz çok kıymetli bir ibadet. Onun için hadîs-i şerifler de gelecek; onları da okuyacağız. Ne kadar kıymetli olduğunu anlatacağız. Namaz dinin direğidir! Oyuncak değildir namaz; boş bir ibadet değildir. Küçük bir ibadet değildir, azımsanacak bir ibadet değildir.

“—Pekiyi, Peygamber SAS Efendimiz niye böyle buyurmuş?”

İlim öğrenmenin, öğretmenin kıymetinin ne kadar yüksek olduğunu bildirmek için böyle buyurmuş. Bu sözlerden çıkacak olan mâna şu... Şöyle diyeceğiz biz:

“—Vay vay vay! Maşaallah maşallah! Zaten namaz kılmak bile ne kadar sevaplıydı, biliyorduk. İlimden bir bölüm öğrenmek meğerse namaz kılmak gibi sevaplı bir ibadetten bile, bin rekât kılmış kadar sevaplıymış. Daha hayırlıymış demek ki.” diye sonucu böyle çıkaracağız.

Hadîs-i şerifi böyle anlayacağız, böyle değerlendireceğiz.

Muhterem kardeşlerim!

Her yerde anlatıyorum; bizi Avrupa’ya çağırıyorlar, camilerde konuşturuyorlar; her yerde fırsat düştükçe anlatıyorum. Müslümanın yapacağı en kıymetli çalışma; ilim öğrenmek ve öğretmektir. Neden?

Her şey ona dayanıyor da ondan.

“—Avrupa niye bizden ileri gitti?” İlim sayesinde ileri gitti.

“—Bizi niye savaşlarda yendi?”

İlim sayesinde alet edevat, ordu levazım, düzen dirlik, birlik beraberlik, her şeyi sağladı, haberleşmeyi sağladı da ondan öyle oldu. Koca Osmanlı devlet-i aliyyesi zamanında jetlerimiz olsaydı, ulaştırma kolay olsaydı, haberleşme kolay olsaydı biz Osmanlı diyarlarını onların ellerine böyle bırakır mıydık? Bırakmazdık!

Haberleşme yok! Nerede ne olduğundan bilgimiz yok. Haberleşme zayıf, ulaşım imkânları zayıf.

Hızır gibi oradan oraya yetişecek vasıtalarımız olsaydı, o zaman bu durum olur muydu? Olmazdı!

O zaman dünyanın süper devleti biz olurduk. Osmanlı olurdu. Ama ilimde geri kaldığımızdan, haberleşmede geri kaldığımızdan, ulaşımda geri kaldığımızdan –bunlar dini şeyler değil ama bunlarda geri kaldığımızdan– düşman bizi yendi.

Ondan sonra bizi esir edince, dinimizi de öğretilmedi, yaptırmadı; astı kesti, vurdu kırdı. Kur’ân-ı Kerîm’leri yaktı, medreseleri yıktı, camileri yıktı, dinimiz de elden gitti.

“–Demek ki bunlar birbirinden ayrılacak şeyler değilmiş, hepsi birbiriyle ilgiliymiş.” diye neden sonra anladık. Mübarek şeyhlerimizden; yine bizim Nakşî tarikatının büyüklerinden Şeyh Şâmil, –Kafkasya aslanı, şahini, kaplanı, mübarek mücahid– tabi Ruslar en sonunda silah üstünlükleriyle müslümanları yenmişler. Ondan sonra da hürmet etmişler. Karşısındaki adamın kıymetini, düşmanı bile anlıyor. Hürmet etmiş, izzet itibar etmiş. Tersanelerini, fabrikalarını gezdirmişler. Şeyh Şamil o zaman

demiş ki:

“–Şimdi ben sizinle nasıl cihad etmem gerektiğini anladım. Sizinle nasıl cihad etmem lazımmış, şimdi anladım!” demiş.

Onun için biz, büyüklerimizin o bıraktığı noktadan sizlere diyoruz ki ilim öğrenin! Bakın bizim bu camimize gelen gençlerin kimisi elektronikçidir, kimisi doktordur, çoğu

mühendistir.

Neden?

Çünkü insan kuvvetli, bilgili, yetenekli, kabiliyetli bir insan oldu mu ondan Ümmet-i Muhammed istifade eder. Bilgili görgülü oldu mu Ümmet-i Muhammed ondan istifade eder. Mucidler bizden çıksaydı, buluşlar bizden olsaydı Barbaros Hayrettin'in torunları da Barbaros Hayrettin gibi olsaydı Avustralya'yı biz bulurduk. Afrika'nın öbür kıtalarını biz keşfederdik. Bin sekiz yüzlü yıllarda, bin yedi yüzlü yılların sonlarında Kaptan James Cook oraları dolaşmış, Avustralya'yı bulmuş. Yani yakın zamanda bulunmuş yerler. İngiltere; Koca Türkiye'nin dokuz misli, on misli kıtaya sahip oluvermiş.

Küçücük bir adası varken İngiltere sahip olmuş. Küçücük bir adaları varken gitmişler, Amerika'yı bulmuşlar, Kanada'yı almışlar, güney Amerika'yı bulmuşlar. Oraların zenginliklerinden istifade etmişler, topraklarına yayılmışlar. Demek ki alet edevat önemli.

Ermeniler, bizim Azerî kardeşlerimize hücum ettiler; astılar, kestiler, yaktılar, yıktılar, ilerlediler, gittiler; biz kan ağlıyoruz. Ondan sonra açmışlar kesenin ağzını; onlar da tank almışlar, onlar da silah almışlar. Bu sefer başladılar Ermenileri geriye doğru sürükleyip itmeye... Bak ilmin cihada faydası nasılmış görüyorsun işte. Yani silah oldu mu, tank oldu mu, nasıl oluyor?

“—Köyleri bombalasin.!” diye, düşman üç tane

helikopter göndermiş; uçak savarlar iki tanesini düşürmüşler, birisini kaçırmışlar.

“—Ya olmasaydı?”

Olmasaydı tepeden bombalayacak gidecekti, yakıp yıkacaktı.

Zaten ilk günden televizyonda görüyorduk; bombalar geliyor, evlerin çatılarını yakmaya yıkmaya başlıyor; düşman ortada yok! Tüfekte hangi düşmanı vuracaksınız? Vuramıyorsun.

Şimdi Sırbistan’da kardeşlerimiz orta yerde Sırp askerlerini gösteriyor; evlerin içine nişan alıp alıp keklük vurur gibi müslüman öldürüyorlarmış. Müslümanın tanesi başına şu kadar mark para veriliyormuş kendilerine... Öldür öldürebildiğin kadar!

Nerede kaldı insanlık?

Niye bunlar bir şey yapamıyor?

Bunların onların karşısında mütekabil silahları olsaydı, imkânları olsaydı böyle yapamazlardı. Veyahut bizim birliğimiz, beraberliğimiz, dirliğimiz olsaydı, bütün İslam âlemi yekvücut olsaydı, güçlü kuvvetli olsaydı, yapma deyince yaptırmayacaktı.

Şimdi bugün Amerika’nın “Yapma!” dediğine “Yapacağım.” diyen çıkabiliyor mu? Çıkamıyor! Neden?

Akdeniz’de filosu var, Hint okyanusunda filosu var, uzayda satelliteleri var, haberleşmesini uzaydan yapıyor. Düşmanın nereden nereye gittiğini fotoğraflarıyla çekiyor, adediyle tesbit ediyor. Ttarlada ne kadar mahsul olduğunu,

bizden önce tahmin ediyor.

“—Türkiye şu kadar pirinç çıkaracak, bu kadar mercimek çıkaracak.” diye yukarıdan çektiği fotoğraflarla tahmin ediyor.

Teknolojiyle, çayırdaki piknik yapan insanın tabağının üstündeki çatalı görüyor. Teknolojinin ilerlemesiyle demek ki ilmin İslâm’a, cihada, imana desteği olacaktı; biz onda geri kalınca desteği sağlayamadık. Düşman o desteği kendisine sağladı. Dini bâtıl, yolu yanlış, kafası bozuk, ahlâkı kötü ama silahı güzel! Uzaktan, senin yanına gelmeden bombaları yağdırıyor.

Japonya’ya bir atom bombası attılar; sonra bir tane daha attılar. Japonya dedi ki:

“—Tamam, teslim oldum.”

İmparator ağlaya ağlaya teslim bayrağını çekti. Neden?

O zaman Japonya’nın karşısında Amerika’nın teknolojisi daha ileriye idi. Japonya atomu bulmuş olsaydı Amerika’ya atsaydı Amerika ağlaya ağlaya Japonya’ya teslim olacaktı. Yani aşikâr şeyleri söylemeye lüzum yok. Onun için ilim hem din için önemli, hem dünya için önemli, hem ahiret için önemli, hem de sıhhat için önemli.

Şimdi biz ameliyat olduk, bıçak altına yattık, kestiler biçtiler zar zor; ölümler pençeleştik, kalktık, iyi olduk. Geçen gün doktor arkadaş:

“—Biz safra kesesi ameliyatını öyle yapmıyoruz. İnsanın karnından beş tane delik açıyoruz; tık tık tık işimizi beceriyoruz. Perhiz bile vermiyoruz,

bayılmıyoruz bile. Ondan sonra ikinci gün hastayı evine gönderiyoruz.” diyor.

Ben nefes alamıyordum; ölümün nasıl olduğunu tanıyor insan. Tıpta da önemli, askerlikte de önemli, coğrafyada da önemli, her şeyde önemli!

Adamlar makineyle ortalığı gır gır gır süpürüyor, toz da çıkmıyor, bitiyor. Sen artık eline süpürgeyi al da iki kat ol da tozu havaya kaldıra kaldıra camiyi süpüreceğim, diye uğraş. Toz buradan kalksın, öbür tarafa konsun; öbür taraftan kalksın, beri tarafa konsun.

Rahmetli annemin “Çamaşır yıkayacağım.” diye anası ağlıyordu. Şimdi millet çamaşır makinesini kuruyor, hadi Allah’a ısmarladık, evin kapısını kapatıyor; akşama Ayşe Hanım adlı çamaşır makinesi çamaşırıları bitirmiş, kurutmuş, koymuş. Bir ütölemesi kalmış; bak kadın da rahat ediyor, adam da rahat ediyor!

Adam traktöre biniyor, tarlayı sürüyor; yüzlerce binlerce metre yeri, uçsuz bucaksız arazileri traktörlerle sürüyor. Hadi sen bunu çapalamayla yapsaydın da görseydim ben seni! Yapamazdın. Şimdi Amerika’da korkunç bir üretim var. Adam tarlasının bir ucundan bir ucuna uçakla gidiyor. Sen bu adamla nasıl baş edeceksin?

“—İki dönüm tarlama arpa ekim de Allah âfetlerden korusun da mahsul bitsin.” diye uğraşıyorsun.

İlim dinde de önemli! Millet dinini bilmiyor, dinden çıkıyor; tasavvufu bilmiyor, tarikatten çıkıyor. Her şeyde ilim önemli... Onun için size

bu hadîs-i şerifi bir kere daha okudum ki lütfen ilme vakit ayırın! Dünya saadeti için de, ahiret saadeti için de, dinde derinleşmek için de, tasavvufta yükselmek için de, ahlâkta ilerlemek için de, her şey için de ilim lazım! İlme vakit ayırın, ilme önem verin, ilme saygı gösterin.

Alime de saygı gösterin. Alim maskaranız olmasın, sözünü dinleyin. Suudi Arabistan'da birisi gidip birisinin elini öpünce hop millet ayağa kalkıyor:

“—Vay, el öptürdü! İslâm'da el öptürmek var mıydı yok muydu?”

Siyasilerin kuyruğunda kilometrelerce dolaşıyorsunuz. Kendi sultanınızın peşinde kıyametler kopuyor! Niye ona gık demiyorsun? Sultanın merasimlerini gördük. Kimisi elini öpüyor, kimisi omuzunu öpüyor, yaşına göre kimisi alnını öpüyor şapur da şapur yâ Rabbi şükür! Paldır küldür gidiyor; ona kimse bir şey demiyor. Burada bir derviş gitmiş, bir alimin elini öpmüş diye herkes ayağa kalkıyor. Bilmem bid'atmış, bilmem şöyleymiş böyleymiş; hiç de öyle bir şey değil!

Peygamber Efendimiz'in elini de öpmüşler ayağını da öpmüşler. Neden? “Peygamber, Allah'ın sevgili kulu” diye öpmüşler. Rivayetlerde var! Ne diye gocunuyorsun?

Onun için alime de saygı gösterin, hani bize göstermeyin de ama alime saygı gösterin. Biz kendimiz için demiyorsak bile kimse saymıyor yani sözü dinlenmiyor; politikacının sözü dinleniyor, bilmem kimin sözü dinleniyor.

Artiste itibar var, şarkıcıya itibar var; stadyumlar doluyor.

İlme kıymet vereceğiz, çocuklarımızı alim yetiştireceğiz, bilgin yetiştireceğiz. Mesela şimdi sevinçli haberler alıyoruz. Dünyanın her yerinde İslâm'da bir gelişme var, genişleme var, öğrenme faaliyeti var. Çocuklar Kur'an kursuna gidiyorlar, öğreniyorlar. İnşallah öğreniyorlarsa...

Bir zaman gelecek, İslâm dünyaya hâkim olacak. Herkes *Lâ ilâhe illa'llah* diyecek. Roma bile diyecek! Müslümanlar Roma'yı bile *Lâ ilâhe illa'llah* diye diye fethedecekler de ondan sonra ne şirk kalacak, ne teslis kalacak, ne başka bir şey kalacak yeryüzünde... İnşallah bunun için kadro lazım. Bunun için herkesin ilim irfan öğrenmesi lazım; ekek veya kadın...

Hacda görüyoruz; işte bu benim müslüman kardeşim, gelmiş, tesettürü yok; kadının saç, baş, göğsü, kolu, bacağı açık! Hoppala!

Müslüman ama ilmi yok, bilgisi yok; erkek de öyle. Cahil adamdan, iyi müslüman olmaz! Kötü demirden, iyi kılıç olmaz. Adam cahil oldu mu hiçbir işe yaramaz. İyi müslüman olmaz, iyi komşu olmaz, iyi arkadaş olmaz,

“—Cahil dostum olacağına akıllı düşmanım olsun.” dememiş mi büyüklerimiz? Çünkü cahil dostum “İyilik yapacağım!” derken kötülük yapar, bilmez.

O bakımdan ilme sımsıkı sarılacağız; hepimiz akıllı, uslu, bilgili, derin, uzman, alim, fâzıl, kâmil insanlar olacağız. Çocuklarımızı öyle

yetiştireceğiz; hanımlarımız da öyle olacak. Hanımlar da alim, fâzıl, kâmil olacak. Çünkü elin gâvuru yetiştiriyor. Kendi çocuğunu her türlü bilgiyle mücehhez yetiştiriyor, senin karşına dikeyor. Senin çocuğun bilgisiz. O zaman senin çocuğun gitsin, ona hizmetçi olsun; senin çocuğun gitsin, onların tuvaletini temizlesin; senin çocuğun gitsin, onların maden ocaklarında verem olsun. Senin çocuğun gitsin, orada ezilsin.

Ya alim olacak, hem dini, hem dünyası, hem ahireti mâmur olacak; ya da cahil oldu mu, iki cihanda rezil rüsvâ olacak! Onun için “İlme kıymet verelim.” diye bu hadîs-i şerifi bir kere daha okudum. Okunmuştu ama bir daha hatırlatalım:

“—Bir insanın bir ilim kitabından bir bölüm öğrenmesi, bir bâb öğrenmesi; onun için makbul nafile bin rekât kılmasından daha hayırlıdır. Bunu başkasına öğretmesi, yine bin rekât makbul nafile namazdan daha hayırlıdır.”

Bin rekât namaz ne kadar zamanda kılınır? İkişer rekât, ikişer dakikadan, bin rekâtı beş yüz dakikada kılınır.

Beş yüz dakika kaç saat eder? Altmışa bölersek sekiz dokuz saat eder. Bir gün uğraşacaksın da ilimden bir bâb öğrenmeye denk olabilecek namaz kılacaksın. İlmin kıymetine bak!

Onun için ilim öğrenin! Farz ibadetleri yapın, vazifeleri yapın; ondan sonra ilim öğrenin, sevap kazanın! İlmin öğrenin, izzet bulun; ilim öğrenin, rahat bulun... İlmin öğrenin, memleket

ilerlesin; ilim öğrenin, dünya ve ahiretiniz mamur olsun...

b. Tuvalette Edebe Riayet Edilmesi

Bu hadîs-i şerifi Hatîb-i Bağdâdî Ebû Said el-Hudrî Hazretleri'nden rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

إِذَا تَغَوَّطَ الرَّجُلَانِ فَلْيَتَوَارَا أَحَدُهُمَا عَنْ صَاحِبِهِ
وَلَا يَتَحَدَّثَانِ عَلَى طَوْفِهِمَا فَإِنَّ اللَّهَ يَمُقْتُ عَلَيْهِ

(خط. عن أبي سعيد)

RE. 39/9 (*İza tegavveta'r-racülâni, felyetevâre ehadühümâ an sâhibihî, ve la yetehaddesâni alâ tavfihimâ, feinne'llâha yemkutü aleyh.*)

Avrupalıları duyuyoruz: Mesela fabrikada çalışıyorlarmış. Terlediler ya... Zaten yaz geldi mi soyunuk çalışıyorlar. Bakıyorsun bir şort; üstünü çıkarmış, altını çıkarmış, her şey ortada; öyle çalışıyorlar. Bizdeki gibi göbekten dize kadar örtünmek yok. Azıcık bir şeyle örtüyorlar. Neyse terlediler, koştular. Mesela futbol oynadı, terledi.

Ne yapıyorlar? Banyoların olduğu, duşların olduğu yere gidiyorlar. Askeriyede duşlarının perdesi bile yokmuş. Ne olacak? Anadan üryan çapıl çupul yıkıyorlarmış. Böyle duyuyoruz

² Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.122, no:6574; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.359, no:26454; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.483, no:1646.

hallerini.

Sonra görüyoruz da... Ben Paris'teyken gördüm; adamın birisi, dört yol ağzında küçük abdestini yaptı. Herkesin gözü önünde! Allah Allah! Bizim memleket de aşağı kalmıyor; yavaş yavaş benziyor. Şoför arabayı kenara çekmiş, yoldan vasıtalar geçiyor; o da orada ihtiyacını görüyordu.

Bunlar ne? Bunlar edep noksanlığı, bunlar terbiye kıtlığı!

Tabii Peygamber Efendimiz bilgisiz bir kavme geldi, aralarından peygamber oldu. Onlara Allah'ın emirlerini öğretiyor:

“—Sizden ikiniz, iki adam büyük abdestini yapacağı zaman, birbirlerinden ayrı yerlerde yapsınlar.” diyor.

Örtünsün, saklansın; gerilerde, göstermeden yapsın. İhtiyacını öyle görsün “Çünkü Allah buna kızar.” diyor.

Yan yana, bir taraftan küçük abdestini yapıyor, bir taraftan birbiriyle konuşuyorlar.

“—Böyle yapmasınlar çünkü Allah bu duruma gazap eder, kızar! Saklanıp çekinip sakınıp örtünmeyenlere gazap eder.” diyor.

İslâm'da edep çok önemlidir. Büyüklerimiz edebe riayet ettikleri için evliya olmuşlardır. Evliya olmanın şartı nedir? Âdâba riayet etmektir.

Edeplerinden ayaklarını uzatarak oturmamışlar yatmamışlar.

Bir tanıdık, bir hemşeri Ankara'dan birisiyle bizim eve geldi. Adam edepli; oturuşundan kalkışından, başının duruşundan, gözünün bakışından, edepli olduğu belli. Melek gibi bir insan, yumuşacık bir insan. Yaşlı, seksen yaşlarında. Sonradan söylediler; yatakta ayağını uzatarak uyumazmış. “Allah her yerde hazır, nâzır.’ diye ayağını uzatarak uyumazmış.” dediler.

Hatta bazıları, “Belki farkına varmadan, uykuda ayaklarını uzatırız.” diye ayaklarına bir şey geçirirlermiş; ayaklarını, dizlerini tutan bir şey geçirirlermiş.

Uyurken uzatsa ne olur? Peygamber Efendimiz uzatmışsa uzatılır, çok önemli bir şey değil de edebe böyle riayet ederlermiş.

Hatta çok bildiğiniz bir meşhur fıkradır ki, “Hadis rivayet ediyor.” diye birisine gidiyorlar. Evliyâdan bir zâta haber veriyorlar, beraber ziyaretine gidecekler. Yolda bakıyorlar, kible tarafına doğru tükürüyor; “Tamam.” diyorlar, “Bunun edebi yok!” konuşmadan geri dönüyorlar.

Kible tarafına riayet etmişler, sözlerine riayet etmişler. Edebin kademeleri var:

Edeb mea'llah, Allah'a karşı edebi kulluk edebi. *Edeb mea'r-Rasûl*, Rasûlüllah'a karşı edep. *Edeb mea'l-Kur'ân*, Kur'an'a karşı edep.

Edeb mea's-sultân, hükümdara karşı edep. *Edeb mea'l-üstâz*, hocaya karşı edep. *Edep mea'ş-şeyh*. şeyhe karşı edep.

Kadının kocasına karşı edebi, erkeğin karısına karşı edebi, evladın babaya karşı edebi...

Her yükselen insan edepten yükseliyor. Her ayağı kayan, kaybeden insan edepsizlikten kaybediyor; bunu bilmiş olun! Tasavvufta mertebe de böyledir; edepsizlikten kaybedenin ayağı kayar, düşer gider; edebe riayetten yükselir, yüksek mevkilere nâil olur.

Biliyorsunuz büyüklerimiz tuvaletleri, banyoları geniş yapmamışlar, belli bir ölçüden daha büyük yapmamışlar ve peştamal tutunarak yıkanmışlar. Kendi kendilerine yıkanmışlar ama “Melekler var.” diye peştamal tutunarak yıkanmışlar. Büyüklerimizin böyle o güzel âdâbından biz de öğrenelim.

Bir minyatür gördüm, elle çizilmiş; tarihi bir kitapta eski bir resim. Avrupalılar bir kitap basmış da... Hıncırlar her şeyi arayıp buluyorlar, biliyorlar; ben görmemiştim. Sünneti nasıl yapıyorlar, bir kitapta gördüm:

Birisi kolundan tutuyor, ötekisi bacağından tutuyor; çocuğun her tarafı meydanda. Ondan sonra sünnetçi geliyor, keski aletini çıkarıyor, cart curt kesiyor; başörtülü hanımlar kapıdan bakıyorlar, küçük kızlar geliyorlar “Ne oluyor?” diye bakıyorlar.

Fesühânallah! Minyatürde gördüm! Sünnetçi, çocuğun ayakları üzerine örtü örtmüş, öyle sünnet ediyor. Sünneti yapan operatör, kestiği biçtiği yere mecburen bakacak de başka kimsenin görmesi mümkün olmayacak şekilde örtü yapmışlar. Fotoğrafçının; “Filmi ışık

almasın!” diye örtünün altına girdiği gibi altına girmiş, sünnet işlemini öyle yapıyor; bak işte bu bir edeptir!

Sünnet olmanın, çocuğu sünnet ettirmenin edebi!

Kadınlar, kızlar, komşular, akrabalar ve saire... Yâhu burası ne? Panayır yeri mi? İnsan kızıyor da, üzülüyor da... Onun için edebe çok riayet edelim!

c. Ahir Zamanda İyilerin Ölmesi

Üçüncü hadîs-i şerif;

Bu da Ebû Hüreyre RA’dan ibretli bir hadîs-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:³

إِذَا تَقَارَبَ الزَّمَانُ انْتَقَى الْمَوْتُ خِيَارَ أُمَّتِي
كَمَا يَنْتَقَى أَحَدُكُمْ خِيَارَ الرُّطْبِ مِنَ الطَّبَقِ

(الرامهرمزي في الأمثال عن أبي هريرة)

RE. 39/10 (*İzâ takàrebe’z-zemânü’nteka’l-mevtü hıyâre ümmetî, kemâ yentakî ehadüküm hıyâre’r-rutabi mine’t-tabak.*)

(*İzâ takàrebe’z-zemânü*) “Zaman yakınlaştığında...”

“–Zaman nereye yakınlaştığında?”

Dünyanın bozulmasına yakınlaştığında... İşler

³ Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihab*, c.II, s.299, no:1404; Ramhürmüzî, *el-Emsâl*, c.I, s.100, no:94; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.323, no:1279; Ebû Hüreyre RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.XIV, s.228, no:38506; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.II, s.486, no:1651.

kıyametin kopacağına yaklaştığı zaman, artık dünyanın sonu geldiği zaman, ölüm ümmetimin en hayırlılarını; sizden birinizin tabağından güzel hurmaları seçip seçip yemesi gibi, tabaktan olgununu alması gibi alır, gider.”

“—İyiler ölür, kötüler kalır.” demek.

Tabağın içinde taze hurmayı getirdiler. Hurmanın yarısı olgunlaşmış, yarısı çıtır çıtır, sert hünnap gibi, ayva gibi. Bir tarafı tatlı, bir tarafı biraz sulu. Hurmanın yarısı olmuş, yumuşamış yarısı yumuşamamış hâli, en güzel hâlidir; ikisi birbirine çok uygun düşer. Çatır çutur yersin ama hiç yumuşamamışsa hurma tamamen sertse durdukça o da yumuşar. Tabakta bir iki gün içinde yumuşar. Her tarafı sertse buruk olur. Trabzon hurması gibi olur; insanın biraz ağzını acılaştırır, buruklaştırır.

Tabii ikram ettiğin zaman tabağın içinden iyi hurmayı, yarısı yumuşamış hurmayı alıp yerler. Olmamışı almazlar, olgunu alırlar. İşte ahir zamanda da ölüm gelir gelir, ümmetin hayırlılarını alır.

Başka hadîs-i şeriflerden de hâdiseyi biliyoruz. Allah iyileri alır, kötüler kalır, cahiller kalır, zalimler kalır, adiler kalır; kıyamet onların başına kopar. Ancak kıyamet kopuncaya kadar da daima hakkı tutan bir mücahid zümre mevcut olacak. Ama iyiler gittikçe azalacak, alimler gittikçe azalacak, sonunda cahil insanlar kalacak. Millet onları adam sanacak, bir şey soracak; onlar da kendi fikirlerinden Kur'an'a, hadise uymayan cevaplar verecekler. Yalan

yanlış sözler söyleyecekler. Hem kendileri sapıtmış olacaklar, günaha girmiş olacaklar hem de kendilerine soru sormuş olanları yoldan çıkarmış saptırmış olacaklar. Âhir zamanda böyle olacak. Bilmiyoruz; bu işin bitmesine ne kadar zaman kaldığını Allah bilir.

Kimse bilmez; ansızın, pattadak geliverir kıyamet. Tabii birtakım alâmetlerinin de zuhur ettiğini bildiğimiz bir zamandayız. Şu zaman pek öyle ahım şahım rahat edilecek bir zaman değil. Birtakım alâmetlerinin belirdiği bir zamandayız. Allah-u Teâlâ Hazretleri hazırlıklı olmayı nasib etsin...

Bu zamanda da görüyoruz; din namına yalan yanlış sözler söyleyenler pek çok; hatalı sözler söyleyen, insanları raydan çıkaran, yoldan çıkaran, harama helâl diyen, helâli haram gibi gösteren, sevaplı işi tenkit eden, günahlı işi teşvik eden bir sürü insan görüyoruz.

Gazetelere bakamıyor insan. Pazar günü gazetelerinde, sayfaları çevirirken görüyorum; “Şehvetperest insanlar da alsın.” diye bir sürü açık saçık resimler koymuşlar.

“—Ne oldu bakalım bu Karadeniz Ekonomik İş Birliği Projesi, altında ne oyunlar yatıyor, Sırbistan ne yapmış, Ermenistan ne yapmış, ne feci şeyler olmuş?” diye, sen haberi merak ediyorsun ama gazeteyi eline alamıyorsun. Edepsizlik boyu geçmiş, terbiyesizlik almış gitmiş; namus, ar, örtünme, tesettür kalmamış.

“—Gazete” diye millet de onu evine alıyor. Öyle olmayan gazeteleri alıp da onu almasa halk

rağbet etmese o resmi basacaklar mı? Basmayacaklar. Halk da suçlu, halk da o günaha ortak.

Neden? Alıyor.

Alan da ortak! Millet almasa protesto etse gazetenin sahibi diyecek ki burada açık resim sökmüyor. Kapanacak! Mecburen o da kapanacak; o da açık saçık resim koymayacak. Bu sefer kötü fikirleri yazmaya başlayacak. Kötü fikir yazan gazeteyi de almasan bu sefer o da iyi şeyler yazmaya başlayacak.

“—Yahu Müslümanlık iyidir de hoştur da ama hık mık...” filan arada bir şeyler sokuşturmaya çalışacak. Sen eleyebildikçe eleyebilirsiniz; eleyemedikçe etraftaki pislikler çoğalır, temizleyemedikçe çoğalır.

Onun için bir insanın gazete almasında bile bir sorumluluk vardır. Hatta tebessümünde bile sorumluluk vardır. Hatta kaş çatmamasında veya çatmasında bile bir vebal ve sorumluluk vardır. Kötü bir insana tebessüm edersen teşvik olur, alkış olur. Alkış olursa teşvik olur, günah olur; ona kaş çatacaksın, ona homurdanacaaksın, ona hiddetini bildireceksin, kızgınlığını bildireceksin; yapamayacak!

İyi insana da tebessüm edeceksin; adam şöyle halka dönüp bir baktığı zaman, “Hepsi benim etrafımda, hepsi benim arkamda!” diyecek. İyiyi teşvik edeceksin, kötüyü teşvik etmeyeceksin.

“—Birisi kalkar, bir münafık insana (*Yâ seyyidî*) “Ey efendim!” derse Arş-ı A'lâ zangır zangır titrer.” diyor Peygamber Efendimiz.

Niye? Münafığa “Efendim” dedi diye. Münafığa “Efendim” denir mi? Denmez. “—Efendim” dedi diye Arş-ı A’lâ sallanmış.

(*Ihtizze’l-arş*) “Arş sallanır.” diye bildiriyor. Onun için “Efendimiz” sözünü de ucuz ucuz her yerde kullanmayın.

“—Alo, efendim, buyurun!”

Dur bakalım; efendi mi köle mi, dost mu düşman mı? İnsan her sözünü ölçerek biçerek söylemeli, iltifatını da boşu boşuna yapmamalı. Doğru sözü de doğru doğru söylemeli ama düşünmeli; “Yanlış yanlış tenkit yapmayın.” diye bildiği konuda konuşmalı. Bilmediği konuda karşı tarafı kırarsa kendisi de vebale girer.

Evet, bu da güzel. Demek ki âhir zamanda iyiler gidecek; geride hamlar kalacak, kötüler kalacak.

Zaten başka hadîs-i şeriflerden de biliyoruz:

“—İnsanların ayak takımı baş olacak; baş tâcı olması gereken insanlar da ayaklar altında kalacak. Münkerler, kötü şeyler maruf sayılacak; maruflar, iyi şeyler münker addedilecek.”

“—Vay sen öyle mi yapıyorsun, vay gerici tüh! Ne yapmış?”

Gayet güzel bir şey yapmış; namaz kılmış, tesbih çekmiş, örtünmüş. Ne var bunda? Ötekisi açılmış saçılmış alkış alıyor; namusunu satıyor, makbul. Namusunu koruyan fakülteden atılıyor. Namusunu satan kız fakültede makbul; oraya o iş için gelmiş olan makbul; namuslu, fakültenin birincisi olmuş; dekan diplomasını vermiyor.

Olur mu böyle şey?

Ne olmuş? Değer hükümleri alt üst olmuş. Öyle şey olur mu? Bunda hepinizin vebali var. Herkesin, bütün halkın vebali var. Çünkü buna şahit olan herkesin haklının yanında yer alması, haksızın yanında olmaması, haksıza kabahatini bildirmesi lazım. Çünkü vebaldir; bildirmezse vebal olur.

d. Hüküm Verirken İki Tarafı da Dinleyin!

Öbür hadîs-i şerife geçiriyorum.

Şu bizim Özbekistan'dan, Orta Asya'dan ne alimler yetişmiş! Oradan İmam Tirmizî Hazretleri'nin rivayet ettiği bir hadîs-i şerif. Râvisi Hz. Ali Efendimiz.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

إِذَا تَقَاضَىٰ إِلَيْكَ رَجُلَانِ فَلَا تَقْضِ لِلأَوَّلِ حَتَّىٰ
تَسْمَعَ كَلَامَ الأَخْرَ فَسَوْفَ تَدْرِي كَيْفَ تَقْضِي
(ت. حسن عن علي)

RE. 39 (*İzâ tekàdà ileyke racülâni, felâ takdi li'l-evveli, hattâ tesmea kelâme'l-âhar, fesevfe tedrî keyfe takdî.*)

Söyleyen kim? Peygamberimiz. Rivayet eden kim? Damadı Hz. Ali. Yazan kim? İmam Tirmizî.

Peygamber SAS Hazretleri bu hadîs-i şerifte ne

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.167, no:1252; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.137, no:20256; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.143, no:1210; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.291, no:23612; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.438; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.100, no:15023; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.487, no:1653.

diyor, izah edelim:

(*İzâ tekâdâ ileyke racûlâni*) “İki adam sana hakemliğin için müracaat ettiği zaman; ‘Sen bize hakem ol, kadı ol, aramızda hükmet; davamızı, meselemizi, problemimizi sana anlatalım, sen hüküm ver!’ diye, gelip seni hakem, hâkim, kadı mevkiinde tutarak iki kişi sana geldiği zaman, (*felâ takdi li’l-evveli*) ilk gelip meseleyi anlatana göre hüküm verme! (*Hattâ tesmea kelâme’l-âhar*) Ötekisinin sözünü dinlemedikçe, hemen birinciyi dinleyip hüküm verme.” İkinciyi de dinleyeceksin. O zaman nasıl hükmetmek gerektiğini daha iyi anlayacaksın; onun için ikinciyi de dinle. Bu çok önemli!

Allah kusurlarımızı affetsin... Bazen mecburen bizim de böyle durumlarımız oluyor. Adam geliyor, çocuk veya kadın, kocasından şikâyet ediyor, oğlundan şikâyet ediyor, komşusundan şikâyet ediyor; durum şöyle de böyle de diye, bir şeyler anlatıyor. Sevdiğimiz bir insan oluyor; biz de onun anlattığına göre vah vah, tüh tüh, hay Allah, şöyle olsun, böyle olsun filan deyiveriyoruz.

Demek ki “Ötekisi de karşıma gelsin, bir bakalım.” diyeceğiz. Bir de o gelsin; bir de o anlatsın. Sen her şeyi tam anlattın mı anlatmadın mı, doğru mu anlattın yanlış mı anlattın, tek yanlı mı anlattın veyahut sen ona bir suç mu isnat ediyorsun? O onu suç olarak mı yaptı yoksa iyi niyetle başka bir maksatla mı yaptı? Onun anlaşılması için hüküm verecek insan iki tarafı da dinlemeli.

Bunu da dinlemeli, iyice mukayese ettikten sonra;

“—Arkadaş, sen haklısın; darılma ama sen de haksızsın. Sen şuna parasını ver, işi böyle kapatın.” filan diye hükmedebilesin.

Peygamber Efendimiz;

“—İki tarafı da dinleyin!” diyor Hz. Ali Efendimiz böyle rivayet etmiş.

Onun için siz de hayatta çözümlenmek için karşınıza hangi mesele gelirse muhtelif yönlerini araştırın. Zaten ilmî çalışmanın temeli budur. İlmî çalışmada o konuyla ilgili bütün bilgiler, sözler toplanılır; ondan sonra hükme varılır. Bir tarafın anlatmasına göre bir tek delile dayanarak iş yapılmaz. Bütün delilleri bir topla, bakalım nasıl olacak? O zaman karar vermek doğru olur.

Bütün meselelerinizi böyle yapın. İnsanlar böyle yapsa hepsi müslüman olur. Neden?

Papaz İslâm’ı kötülüyor, Peygamber Efendimiz’i kötülüyor; ötekisi de papaza hürmet ettiği için, “Bu benim din adamım.” diye hiç Müslümanlığı dinlemeden müslümanlara düşman oluyor. Ondan sonra Sırp; zavallı masum, mazlum, müslüman kardeşimi kesmeye geliyor. “Kessin.” diyor. “O, zaten kötü insan” diyor. Tek taraflı düşünüyor.

Neden? İki tarafı dinlemediği için, bilmediği için.

Peygamber Efendimiz’e olmadık laflar söylüyorlar, Kur’ân-ı Kerîm’i karalamaya çalışıyorlar,

İslâm'ı kötü göstermeye çalışıyorlar. Ben mesele Avrupa şehirlerinde gezdim; vazifelerim dolayısıyla zaman zaman oralarda kaldım. Televizyonlarındaki programlarında mutlaka bizim halifeleri kötülerler, bizim padişahları kötülerler, bizim tarihimizi kötülerler, Müslümanlığı kötülerler. Müslümanlığı illa kurban keserken filan gösterirler. Böyle yerlerde akan kanları gösterirler. Yani halkına demek istiyor ki:

“—Müslüman kan dökücüdür, can yakıcıdır, işte hepsi böyledir, sen Müslümanlığa hiç yanaşma! Kur'ân'ı hiç okuma, öğrenme!” Böyle bir çalışma yapıyorlar.

Demek ki adamlar iki taraflı dinleseler;

“—Evet, papazlar böyle söylüyor ama bir de müslümanlar ne diyor, ona bakayım.” dese iş değişecek.

İslâm'ı kötü gösteriyor, yanlış gösteriyor. İslâm'ı yanlış tanıtıyor. Hıristiyan gözüyle gösteriyor. Paşa'ya yirmi otuz sayfalık bu fotokopiyi göndermiş;

“—Paşa babacığım!”

Gönderen Amerikalı ile NATO'da dost olmuşlar. “Paşa babacığım!” diye yağ çekiyor. “Babacığım!” diyor.

Bizim Paşa da vaziyetten memnun, koltukları kabarıyor:

“—Paşa babacığım, şu satırları oku. Bana bunlar hakkındaki fikrini söyle. Ama senden İslâm'ın methini istemiyorum ha!” diyor.

Ne olacak?

“—Oku bunları.” diyor. Maksat, yirmi yedi sayfalık zehri Paşa’ya içirmek.

Ondan sonra debelenecek Paşa; orada canı çıkacak belki de. Belki imanını çıkacak, canı kalacak ama imanını çıktuktan sonra canın ne kıymeti var?

İyi ki de Paşa bana gelmiş. Bak Paşa güzel yapıyor! Paşa papazın yirmi yedi sayfalık mektubunu bana getirdi.

“—Hocam, bunlar hakkında ne dersiniz? Aman bir cevap!” dedi, tamam.

Okudum. Tarafgir, yalan yanlış! Cevaplarını yazdım, delillerini gösterdim, ayetleri okudum, yanlışlarını sıraladım. Diyanet İşleri Başkanlığı’na gittim Hıristiyanlıkla ilgili; o papazın bahis konusu ettiği şeylerle ilgili kitaplar da aldım. Diyanet İşleri Başkanlığı poşetlerin içinde ücretsiz verdi, sağ olsunlar. Getirdim hepsini Paşa’ya hediye ettim. Benim cevapları da verdim, bir hafta sonra tercüme etmiş, göndermiş. Tamam, böyle olursa gerçekler anlaşılabilir; çünkü iki tarafı da dinliyor.

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

(النحل: ٤٣)

(*Fe’s’elû ehle’z-zikri in küntüm lâ ta’lemûn*)
“Eğer bilmiyorsanız zikir ehline, bilenlere sorun!” (Nahl, 16/43)

Ziya Hoca da az önce güzel bir fıkra anlattı.

Tabi cami fıkra anlatma yeri değil ama ehline sormak lazım; o zaman gerçekler öğrenilebilir. Siz de bir konuda hüküm verecekseniz tarafları dinleyin. İki adam hakkında hükmedecekseniz, hâkimlik hakemlik yapacaksınız iki tarafı dinleyin. Karı kocayla ilgili, iki tüccar ortakla ilgili... “O da gelsin bir de o anlatsın!” deyin; o zaman hükmü doğru verirsiniz.

e. Abdest Alırken Günahlar Affolur

Diğer hadîs-i şerife de geçelim.

Ebû Ümâme el-Bâhilî Hazretleri'nden rivayet edilmiş bir hadîs

i şerif. Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri diyor ki:⁵

إِذَا تَمَضَّمَ أَحَدُكُمْ حُطَّ مَا أَصَابَ بِفِيهِ وَإِذَا
غَسَلَ وَجْهَهُ حُطَّ مَا أَصَابَ بِوَجْهِهِ وَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ
حُطَّ مَا أَصَابَ بِيَدَيْهِ وَإِذَا مَسَحَ بِرَأْسِهِ تَنَاسَرَتْ
خَطَايَاهُ مِنْ أَصُولِ الشَّعْرِ وَإِذَا غَسَلَ قَدَمَيْهِ حُطَّ مَا
أَصَابَ بِرِجْلَيْهِ

(طب. عن أبي أمامة)

RE. 39/12 (*İzâ temadmeda ehadüküm hutta mâ*)

⁵ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.251, no:7983; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.I, s.516, no:1123; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.288, no:26045; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.II, s.489, no:1656.

esâbe bi-fîhi ve izâ gasele vecchê, hutta mâ esâbe bi-vechihî; ve izâ gasele yedeyhi, hutta mâ esabe bi-yedeyhi; ve izâ meseha bi-re'sihî, tenâseret hatâyâhü min usûli's-şa'ri; ve izâ gasele kademeyhi, hutta mâ esâbe bi-ricleyhi.)

“—Sizden biriniz abdest alırken ağzına su alıp çalkaladığı zaman ağzıyla işlemiş olduğu; eliyle isabet etmiş olan, işlemiş olduğu günahları affolunur.” diyor.

Eliyle diyor da onun için baktım. Ağzını çalkaladığı zaman tabi elini yıkayıp ağzına su verdiği için dolayı eliyle işlediği günahlar da düşmüş olabilir. Yalnız galiba hadîs-i şerifin köküne, aslına bir daha baksak iyi olacak. Hadisin devamında anlaşıldığına göre; “Ağzıyla işlediği günahlar silinir.” demesi lazım.

Çünkü ağzını çalkaladığı zaman —insan diliyle bazı hatalar günahlar işlemiştir, orayı yıkadığından— “Ağzıyla yıkadığı günahlar gitti.” demesi lazım.

Burada hutta mâ esâbe bi-yedeyhi demiş. Bir yanlışlık var. Yani “Eliyle işlediği günahlar, ağzını çalkaladığı zaman affedilir.” diyor. Sonunda siz de bana hak vereceksiniz galiba; okumaya devam edelim.

“—Yüzünü yıkadığı zaman yüzüyle işlediği günahlar affolunur.” diyor.

Yüzünü yıkadı. Yüzüyle ne günah işler insan? Gözüyle harama bakar; onlar affolunur, dökülür. Suyu beraber günahlar dökülüyor. Sonra “İki elini yıkadığı zaman elleriyle işlediği günahlar dökülür.” diyor. Hani birisini dövmüş, kırmış,

incitmiş ve saire... “Eliyle işlediği günahlar neyse onlar affolunur.” diyor.

Devam ediyor hadîs-i şerif:

“—Abdest alırken başına mesh ettiği zaman günahları, hataları saçlarının dibinden aşağıya dökülür, gider. Ayaklarını, iki ayağını yıkadığı zaman iki ayağıyla işlediği günahlar akar, gider.” diyor.

Hadîs-i şerifi dinlediniz; bana hak vereceksiniz değil mi? Ağzını yıkadığı zaman hangi günahları gider?

Herhalde ağızla işlediği günahlar gider. Orada fîhi olsa gerek. Bir nüsha yanlışlığı olmuş; şöyle olsa gerek:

(İzâ temadmeda ehadüküm hutta mâ esâbe bi-fîhi) demesi lazım. Ağızla işlediği günahlar veya *(bi-şefeteyhi)* iki dudağıyla işlediği demesi lazım; öyle dememiş. Herhalde bir nüsha yanlışlığı var. Biz öyle tercüme edelim veya yazdığı gibi tercüme edelim de siz de bu işin aslını bilin.

Muhterem kardeşlerim! Şimdi bu hadîs-i şeriften şu anlaşılıyor ki insan iyi niyetle kalkar da “Namaz kılacağım, ibadet edeceğim.” diye abdest almaya başlarsa âzâlarını yıkadıkça günahları silinip temizleniyor. Yani abdest almak bir maddi temizliğe sebep oluyor; ter gidiyor, pislikler, kirler, tozlar, yağlar, paslar gidiyor; bu maddi temizlik tarafı. Bir de günahlar dökülüp gidiyor, mânevî bakımdan da temizleniyor.

Abdesti bittiği zaman gözüyle, ağızıyla, eliyle, yüzüyle, ayaklarıyla işlediği bütün günahlar, abdestin sularıyla beraber dökülüp gidiyor. Namazın kıymetini anlayın ki namaz için abdest alınınca bile günahlar gidiyor.

Onun için bir de namaz kıldı mı bir namaz bir önceki namazla aradaki günahları affettirir. Böylece insan günahlardan temizlenir, gider; iyi insan olur, gider. İbadete devam ederse Allah'ın sevgili kulu olur, gider. Allah'a yakınlaşır; sevgili yakın kullarından, evliyâsından olur gider. Onun için bu namazın çok kıymeti var, bu abdestin çok kıymeti var, bu ibadetlerin çok kıymeti var, çok büyük sevapları var. Bu onun bir misali olmuş oluyor.

Bir de başka hadîs-i şerifte geçiyordu; onu hatırlatayım:

Bu günahların affolunması bazı rivayetlere göre abdest dualarını bilip okuduğu zamandır.

“—Ya hocam! Şimdi iş biraz sarpa sardı!” dediniz değil mi? Birazcık öyle dediniz. O rivayet de var; onu da hatırlatmasam olmaz. Öyle diyor ne yapayım? Bazı hadîs-i şeriflerde öyle diyor.

Onun için abdest dualarını da öğrenin! İnsan ellerini yıkarken diyecek ki:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْمَاءَ طَهُورًا وَجَعَلَ الْإِسْلَامَ
نُورًا

(*El-hamdü li'llâhi'llezî ceale'l-mâe tahûren, ve ceale'l-islâme nûrâ*) “Suyu temizleyici

bir malzeme olarak yaratan, onunla bizim temizlenmemizi nasib edip emreden ve İslâm'ı nur kılan Allah'a hamd ü senâlar olsun..." diye başlayacak. Daha ilk elini yıkarken böyle hamd ederek başlayacak.

Su bir nimet! Su olmasa hayat devam etmez; onu hatırlatıyor. İslâm da en büyük nimet. İslâm olmasa su olsun, para pul, mevki makam olsun –başına çalınsın– kıymeti yok! Her şey İslâm ile güzel. İslâm nimetine ve su nimetine dua ederek başlıyor.

Ondan sonra ağzını yıkadıkça dua ediyor, burnunu yıkadıkça dua ediyor. Yüzünü yıkadıkça dua ediyor, elini yıkadıkça dua ediyor, ayağını yıkadıkça dua ediyor.

Nasıl dua ediyor? Şimdi söylemeyeyim, meraklanın; "Arkası gelecek hafta..." diyelim. Siz de bir dahaki haftaya kadar bunları yazın, öğrenin!

Bir dahaki hafta da biz inşallah sağ olursak, Allah nasib ederse abdestin bizi günahlardan tertemiz temizleyip, anamızdan doğduğumuz gibi pâk bir insan, günahsız bir insan haline gelmemizi sağlayacak dualarını anlatalım. Bundan sonra da öğrenelim, devam edelim; inşaallah hayırlara erelim!

Bu hadîs-i şerife de dikkat edin! Hadîs-i şeriflerin hepsi güzel, görüyorsunuz. Hepsinde çok güzellikler, çok hikmetler, çok çok faydalar var.

f. Temenni Ettiğiniz Şeye Dikkat Edin!

Sonuncu hadîs-i şerif; 39. sayfanın 13. hadîs-i

şerifinde bitiriyoruz.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

إِذَا تَمَنَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَنْظُرْ مَا يَتَمَنَّى فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي
مَا يُكْتُبُ لَهُ مِنْ أَمْنِيَّتِهِ

(حم. خد. هب. عن أبي هريرة)

RE.39/13 (*İzâ temennâ ehadüküm felyenzur mâ yetemennâ, feinnehû lâ yedrî mâ yüktebü lehû min ümniyyetih.*)

“—Sizden biriniz bir şeyi temenni ettiği zaman ne temenni ettiğine dikkat etsin ha!”

Temenni ediyor ya; içinden bir şeyler diliyor, istiyor, temenni ediyor.

“—Ne temenni ettiğine dikkat etsin, çünkü o temennisinden kendisine sevap mı yazılacak günah mı yazılacak ne yazıldığını bilmiyor, bilemez! Onun için dikkat etsin de güzel şeyler temenni etsin.”

“—Allah kahretsin, boynun devrilsin, iki gözün önüne aksın, canın çıksın emi!” Bir kısmı öyle dua ediyor, beddua ediyor; açıyor ağzını, yumuyor gözünü. Kötü temennilerden, kötü dualardan, beddualardan, kötü sözlerden kendisine günah yazılır.

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.357, no:8674; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.277, no:794; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.448, no:509; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.307, no:2341; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.457, no:7274; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.72, no:3178; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.II, s.490, no:1659.

“—Bir şey yapmadım, sadece temenni ettim.”

Temenni misali verelim:

“—Ah elime bir fırsat geçse şu adamın kafasını kırarım!”

Yahu o adam fena bir adam değil! Bak şimdi, dur durduğun yerde; daha kıracak hâlin yok.

“—Ya bir gücüm yetse şu adamın canını çıkarırım!”

Gücü yetmediği için yapmıyor; fırsat bulsa yapacak. Durduğun yerden günaha girdin.

Adamın birisi iyi bir adammış; “Çocuğu düğün yapıyor.” diye yaşlı halinde rakı içmiş, oynamış. Kimisi ayıplıyor; ötekisi de diyor ki:

“—Yahu çocuğunu evlendiriyor, bırak! Ben olsam ben de yapardım!”

Ha şimdi sen de şapa oturdun. Kızıldeniz’de gemi giderken şapa oturmuş ya o söz ondan kalmış. Oturdun şimdi; senin de gemi karaya oturdu.. Sen de çocuk evlendirmedin, rakı içmedin, oyun oynamadın, ama onu temenni ettin ya; işte şimdi sen de gümbürtüye gittin, sen de onun günahına bulaştın. Kimisi yapar da günaha girer, kimisi söyler de girer, kimisi temenni eder de girer. Onun için, temenni ettiğiniz şeye dikkat edin!

“—Ben şöyle olsam böyle yaparım.”

Ha, iyi şey temenni edersen sevap yazılır.

“—Ah bir zengin olsam dünyanın en güzel en temiz camisini yapacağım. En büyük mektebini; en güzel, en kaliteli kız mektebini yapacağım.”

Tamam, yolun açık olsun, aslanım benim!
Tamam. Ne yaparsan yap. Sen güzel şeyi
temenni ediyorsun ama kötü şey temenni
edersen de günah yazılır.

Allah içimize temizlik versin... Güzel, temiz
bir kalp versin... Sevdiği kul olarak yaşatsın,
iltifatına erdirdin, rahmetine gark eylesin...
Hem dünyada hem ahirette aziz ve bahtiyar
eylesin...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
28. 06. 1992 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak
ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ